

ବିଷମତ୍ତରୋଗ ପ୍ରତିକାର ।

କଳାମାଳା (N.P. 80)
୨-୫

ମହାମାରୀ ବାହାର ଓ ଭିତର ଗରୁଣିମେଷାଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରସଂଫିତ ଓ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ
ଲାଭକରେ ବହିରୁପେ ସ୍କୁଲରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେବାପାଇଁ ଅନୁମୋଦିତ

ବସନ୍ତରୋଗ ପ୍ରତିକାର ।

A TREATISE ON SMALLPOX,
SHOWING ITS CAUSE, PREVENTION,
AND TREATMENT.

Compiled for use in the Primary
Schools and Villages.

BY

S. NAYAK.

Author of Balya-Sikhya-Pronali
Treatise on Malaria, Cholera
and Sisu-Palan, &c.

Published under the authority of the
Primary Education Committee.
BALASORE.

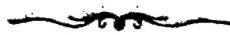
1927.

ଦ୍ଵିତୀୟ ସଂସ୍କରଣ ।

ଏହି ପୁସ୍ତକର ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ ଅଭିଶୀଘ୍ର ନିଶ୍ଚେଷିତ ହୋଇ
ଯିବାରୁ ଦ୍ଵିତୀୟ ସଂସ୍କରଣ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା । ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣରେ
ଯେଉଁ ସବୁ ଭ୍ରମ ରହିଯାଇ ଥିଲା ତାହା ଏଥର ସଂଶୋଧନ କରି
ଦେଇଅଛି ଓ କେତେକ ନୂତନ ଚିତ୍ର ସୁଦ୍ଧା ସଂଯୋଗ କରିଥିବାରୁ
ଏହାର କଲେବର ବଞ୍ଚିତ ପରିମାଣରେ ବର୍ଦ୍ଧିତ ହୋଇଅଛି ଏବଂ
ସେଥିଲାଗି ଏହାର ମୂଲ୍ୟସୁଦ୍ଧା ସାମାନ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି କରାଗଲା ।
କାଲେଣ୍ଡର ଡଃ ବୋର୍ଡର ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ ପରିଦର୍ଶକ ସ୍ଵୟଂଗ୍ୟ
ଡଃ ଦାମୋଦର ମହାନ୍ତି M. B. ଏହାର ଆଦ୍ୟପ୍ରାନ୍ତ
ପାଠକରି ଯଥେଷ୍ଟ ପ୍ରଶଂସା କରି ଅଛନ୍ତି, ସେଥିପାଇଁ ଆଶା କରୁଅଛି
ପୂର୍ବ ସଂସ୍କରଣ ଠାରୁ ଏହି ସଂସ୍କରଣ ସାଧାରଣରେ ଅଧିକ ଅଧିକ
ଆଦୃତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତେ ଏହି ପୁସ୍ତକର ଶୁଣିବ ଶୁଣିବ ଅପଣା
ଗୃହରେ ରଖିଲେ ଭବିଷ୍ୟର ବିପଦରୁ ସହଜେ ରକ୍ଷା ପାଇ ପାରିବେ ।

ପ୍ରଚ୍ଛଦକାର ।

ବସନ୍ତରୋଷ ପ୍ରତିକାର ।

ପ୍ରଶ୍ନ—ଓଲଟଠା ପରି ଅମ୍ଳ ଦେଶର ଆଉ ଗୁଣଣ ଶତ୍ରୁ କିଏ ?

ଉତ୍ତର—ବସନ୍ତ ରୋଗ ।

ପ୍ରଶ୍ନ—ତାହାର ପ୍ରତିକାର କଣ ?

ଉତ୍ତର—ସେହି ଗୁଣଣ ଶତ୍ରୁର ଅକ୍ରମଣକୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାର ଉପାୟ
ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥରେ ସ୍ପଷ୍ଟ କରି ଦେଖା ଯାଇଅଛି ।

ଅମ୍ଳମାନଙ୍କ ଦେଶରେ ସେତେପ୍ରକାର ସଂକ୍ରମକ, ମାଂସପୁକ ଓ ବହୁ ବ୍ୟାପକ ରୋଗ ଅଛି ଚନ୍ଦ୍ରଧରେ ଓଲଟଠା ପ୍ରଥମ ଓ ବସନ୍ତ ଦ୍ଵିତୀୟ ପ୍ରାଚୀନ ଅଧିକାର କରିଅଛି । ଏହି ରୋଗଟା ବଡ଼ ସଙ୍କଟାଶୀ ଅ ଓ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବଞ୍ଚୁକାୟକ । ଓଲଟଠା ପରି ତେଜେ ଖିଞ୍ଚି ମୃତ୍ୟୁ ନ ଘଟିଲେ ସୁଦ୍ଧା ମୃତ୍ୟୁ ସଂଖ୍ୟା ବଡ଼ ଅଳ୍ପ ନୁହେଁ ଓ ଯେଉଁମାନେ ରୋଗ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ବଞ୍ଚନ୍ତି ସେମାନେ ଅଭିଶପ୍ତ ବିବର୍ଣ୍ଣ, ଅସ୍ଥନର ଓ ଅନେତେ ଚିରକାଳ ପାଇଁ ଅକର୍ମଣ୍ୟ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତି । ଯୁବା ଓ ସ୍ଵଳ ଲୋକ ମାନଙ୍କଠାରୁ ହୁଅ ଓ ଶ୍ରୀଲୋକମାନେ ଅଧିକ ମରନ୍ତି । ଅନେତେ ଏକ କମ୍ପା ଦୁଇ ତିନି ହଜୁର କଣା କମ୍ପା ଅଳ୍ପ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତି । କେହି କେହି ଚିରରୁଗ୍ନ ଓ ଅଜ୍ଞାଣୀ ରୋଗଜାନ୍ତ ହୋଇ ଚିରକାଳ ସକାଶେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟସମ୍ପନ୍ନ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଏହି ରୋଗ ଅଭିଶପ୍ତ ବହୁ ବ୍ୟାପକ ହୋଇ ବହୁ ଲୋକଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ଘଟାଏ ସେଥିପାଇଁ ଏହି ଲେଖକର ସଂକ୍ରମକ ରୋଗକୁ ସମସ୍ତେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭୟ କରିନ୍ତି । ଅଜ୍ଞାନ

ଏହି ରୋଗ ପ୍ରତିଷେଧ ଓ ଗ୍ରାମମାନଙ୍କରେ ଘର ଘର ବସିଲଗି । ପ୍ରତିବର୍ଷ ଓଲଟୁଠା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବସନ୍ତ ଦୂର ଭାର ଓ ଭରଣୀ ପରି ଅସି ଦେଖା ଦିଅନ୍ତି, ଅତ୍ତ ବା ବେଳେ ଖାଇ ପାରିବ ଏପରି କାଳ ମାରିଲା ପରି ଲୋକ ଧ୍ୟୁସ କରିବାକୁ ଅରମ୍ଭ କରନ୍ତି । ପୁଣି ପ୍ରତି ବର୍ଷକୁ ଥରେ ଏହିରୋଗ ଅତି ଭୟଙ୍କରରୂପ ଧାରଣ କରି ପ୍ରବଳ ଓ ବହୁବ୍ୟାପକ ହୁଏ ବୋଲି ଶୁଣା ଅଛି । ଏହିବର୍ଷ କରକାଳରେ ଏହି ରୋଗ ଏଡ଼େ ପ୍ରବଳ ବେଗରେ ମାଡ଼ିଗଲା ଯେ ମାସକୁ ଦିନାର ଲୋକ ମାରୁ ପଡ଼ିଲେ । ଅମ୍ଭ ଓଡ଼ିଶାରେ ବହୁ ଭଣା ବୁଝି । ପ୍ରାୟ ସବୁ ସବତରିଜନମାନଙ୍କରେ ଏ ରୋଗ ଦେଖା ଦେଲଗି । କି ଉପାୟରେ ଏପରି ଭୟଙ୍କର ମାରାତ୍ମକ ଶକ୍ତିର ଆକ୍ରମଣରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ତାହା ଅନୁସନ୍ଧାନ ଓ ଶିକ୍ଷା କରିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୋକଙ୍କର ସଙ୍ଗୀତେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ସରକାର ବାହାଦୁରଙ୍କ ଲଜା ଯେ ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ସମସ୍ତେ ମିଳି ଏ ବିଷୟରେ ମନୋଯୋଗୀ ହେଲେ ରୋଗକୁ ଦମ୍ଭନ କରାଯାଇ ପାରିବ । ମୋର ଅନୁରୋଧ ଏହି ଯେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗ୍ରାମରେ କିମ୍ବା ସର୍କଲରେ ଶିକ୍ଷିତ ଭଦ୍ରଲୋକ, ପ୍ରେସିଡେନ୍ସ, ଶିକ୍ଷକ ଓ ଜମିଦାରଙ୍କ ନାଏବମାନେ ମିଳି ଯଦି ଗୋଟିଏ ଗ୍ରାମ-ସମ୍ଭାର-ସମିତି ଗଠନ କରି କାର୍ଯ୍ୟରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେବେ ତେବେ ଦେଶର ପ୍ରଭୁତ କଲ୍ୟାଣ ସାଧୁତ ହେବ ।

ଦୂରବାରୁ ଦେଶର ଜଣେ ମାନ୍ୟଗଣ୍ୟ ଲୋକ । ଦେଶ ଓ ସମାଜର ଭୁଲ୍ଲ ନିମନ୍ତେ ସେ ସଜ୍ଜା ରେଷ୍ଟା ଓ ପରିଶ୍ରମ କରନ୍ତି । ଦେଶରେ ଓଲଟୁଠା ଓ ବସନ୍ତ ରୋଗ ଅତି ପ୍ରବଳ ହେବାରୁ ସେ ଦିନେ ବଡ଼ ତାକ୍ତରଖାନାକୁ ଯାଇ ତାକ୍ତର ସାହେବଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବହୁତ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ବିଷୟରେ କଥୋପକଥନ କରିଥିଲେ । ଭଦ୍ରପୁର ମେ ମେଲେରିଆ ଓ ଓଲଟୁଠା ରୋଗ ପ୍ରତିକାର ସମ୍ବନ୍ଧେ ପରାମର୍ଶ କରି ବହୁମୁଲ୍ୟ

ଉପଦେଶମାନ ସବୁଫ କରୁଥିଲେ ; ସେଥିରୁ ଭଲ ସୁସ୍ଥତାକାରରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଅଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ବସନ୍ତ ରୋଗ ପ୍ରତିକାର ସମ୍ବନ୍ଧେ ଡାକ୍ତର ସାହେବ ଯେଉଁ ସବୁ ବହୁମୂଲ୍ୟ ଉପଦେଶ ଦେଇଥିଲେ ତାହା ନିମ୍ନରେ ଅଲେଖନା କରାଗଲା ।

ହରିବାବୁ ପଚାରିଲେ—ଡାକ୍ତର ସାହେବ ! ଓଲଟୁଠାପରି ବସନ୍ତ ରୋଗ ସଦୃଶ ଅମ୍ଳ ସହରର ଚାରିଆଡ଼େ ଓ ମୋପସଲମାନଙ୍କରେ ମାଡ଼ି ଗଲାଣି ! ଓଲଟୁଠା ପ୍ରତିକାର ସମ୍ବନ୍ଧେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଅପଣଙ୍କଠାରୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଉପଦେଶ ପାଇଅଛୁ, ବର୍ତ୍ତମାନ ବସନ୍ତ ରୋଗ ସମ୍ବନ୍ଧେ ସେହିପରି ଉପଦେଶ ଦେବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରୁଅଛୁ, ଅନୁଗ୍ରହ କର କହିବା ଦେଉନ୍ତୁ ।

ଡାକ୍ତର—ବସନ୍ତର କଥା କହିବାକୁ ଗଲେ ଆମେ ବୁଝିବାକୁ ଦେବ ଯେ ଏକପ୍ରକାର ବିଶେଷ ବସ୍ତୁ ଶରୀର ମଧ୍ୟରେ ଶୋଷିତ ହୋଇ ଏହି ରକ୍ତାନ୍ତର ସଜ୍ଜାମକ ରୋଗ ଉତ୍ପନ୍ନ କରେ । ଏହାକୁ ଦମନ କରିବାକୁ ଏବଂ ଏହାର ଆକ୍ରମଣରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ପ୍ରକାଶେ ଏକମାତ୍ର ପ୍ରଧାନ ଉପାୟ ଟୀକାନେବାର । କଲିକତାରେ ଏବର୍ଷ ଯେତେ ଲୋକ ବସନ୍ତ ରୋଗରେ ମଲେ ସେଥି ମଧ୍ୟରେ ଶିଶୁମାନଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁସଂଖ୍ୟା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଧିକ । ଏହା ଦେଖି ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ-ଡାକ୍ତର କହିଲେ ଟୀକା ନ ଦେବାରୁ ଏଠି ଘଟୁଅଛି । ସେଥିପାଇଁ ସରକାର ବାହାଦୁର ସଙ୍ଗଠି ବନା ଖରବୁରେ ଟୀକା ଦିଅ କରନ୍ତି । ଡକ୍ଟରଙ୍କ ବୋର୍ଡ଼ ଓ ମିଉନିସିପାଲଟି ଅପଣା ଇଚ୍ଛା ମଧ୍ୟରେ ବନା ଖର୍ଚ୍ଚରେ ଟୀକା ଦେବାପାଇଁ ପ୍ରତିବର୍ଷ

ଶ୍ରୀକାବୀରମାନଙ୍କୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରନ୍ତି । ଏହେ ଶ୍ରୀକା ଦୟା
କାର୍ଯ୍ୟ ଯେତେ ବଢ଼ୁଥିବ ଓ ସଫଳ ହେଉଥିବ ବସନ୍ତ
ସ୍ନେହ ସେହି ପରିମାଣରେ ବଦାୟୁ ନେଉଥିବ ।

ଦିବି—ସେଉଁମାନେ ଶ୍ରୀକା ନଥାନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ କଣ କେବେହେଁ ବସନ୍ତ
ହୁଏନାହିଁ ? ତେବେ ବସନ୍ତ ସ୍ନେହରେ ଏତେ ଲୋକ
ମରୁଅଛନ୍ତି ନାହିଁ କି ?

ଭାକ୍ତବ—ଶ୍ରୀକା ନେଇଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ ବସନ୍ତ ହୁଏନାହିଁ ଅର୍ଥ ଯଦି
କୌଣସି କାରଣରୁ ହୁଏ ତେବେ ତାହା ମାଗୁଥିବା ହୁଏ
ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସେଉଁମାନେ ଶ୍ରୀକା ନେଇ ନଥାନ୍ତି ଅର୍ଥେ
ନେ ସ୍ନେହ ସେମାନଙ୍କୁ ଧରେ, ଅର୍ଥ ଧରିଲେ ସେମାନେ
ସକଟାପନ୍ନ ହୁଅନ୍ତି ।

ଦିବି—ଏ ଦେଶରେ କେତେପ୍ରକାର ଶ୍ରୀକାର ପ୍ରଚଳନ ଅଛି ? ଓ
ତାହା କି ପ୍ରକାର ?

ଭାକ୍ତବ—ଏ ଦେଶରେ ଦୁଇ ଭିନ୍ନ ଶ୍ରୀକାର ବ୍ୟବହାର ଅଛି, ବିଭିନ୍ନ
ଶ୍ରୀକା ପଦ୍ଧତିରେ ଦୟାଯାଏ ଓ ସେଥିରେ କୌଣସି ଭୟର
କାରଣ ନଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଏହାଛଡ଼ା ଏକପ୍ରକାର ଦେଖି
ଶ୍ରୀକା ମୋଫସଲମାନଙ୍କରେ ଦୟାଯାଏ, ସେଥିରେ କିନ୍ତୁ
କଡ଼ ଭୟଥାଏ ଏବଂ ସେହି କାରଣରୁ ସେପରି ଶ୍ରୀକା ପ୍ରାୟ
କେହି ନେବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ନାହିଁ । ବିଶେଷତଃ ଇଂରାଜୀ
ଶ୍ରୀକା ସଙ୍ଗେ ତଳିକାରୁ ମୋଫସଲରେ ଦେଖି ଶ୍ରୀକାର
ଅର୍ଥ ବିଶେଷ ପ୍ରଚଳନ ନାହିଁ । ବିଶେଷ ପଦ୍ଧତି ଦ୍ଵାରା
ଭାକ୍ତବମାନେ ପ୍ରତି କରୁଅଛନ୍ତି ଯେ ବ୍ୟକ୍ତିର କିଛି ଅତ୍ୟନ୍ତ
ସକାମକ ; ସହଜରେ ସ୍ଵେଚ୍ଛା ନିଆଯାଏ ପ୍ରାୟତଃ ହେତୁରୁ
କାୟୁ ଦ୍ଵାରା ଗୁରୁଅନ୍ତେ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇଯାଏ ।

୧୮୦୦ ଶ୍ରୀକ୍ଷାଦିର ଶେଷଭାଗରେ ତାଃ ଜେନାର ଗୋ-ଗଜ
ଦ୍ଵାରା ଟୀକା ଦେବାର ପ୍ରଥା ପ୍ରଥମେ ଇଂଲଣ୍ଡରେ ପ୍ରଚାର
କରା ଥିଲେ । ତତ୍କାଳୀନ ମନୁଷ୍ୟ ଶରୀରରେ ଭବିଷ୍ୟତରେ
ଅତି ବସନ୍ତ ଦେବାର ଭୟ ନ ଥାଏ । ସେହିଦିନୁ
ଏହିପରି ବଲ୍ଲଭ ଟୀକା ଦେବା ଇଂଲଣ୍ଡରେ ପ୍ରଚାର
ହେଲାଣି ସେହିଦିନୁ ବସନ୍ତରେ ମୃତ୍ୟୁ ସଙ୍ଗୀ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଣା
ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ।

ହରି—ବଲ୍ଲଭ ଟୀକା କଣ ଅଟେ ନେଲେ ଚିରଦିନପାଇଁ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ
ହେବ ?

ଜାକ୍ସ—ବଲ୍ଲଭ ଟୀକା ନେଲେ ଅତି ପ୍ରାୟ ବସନ୍ତ ହୁଏନାହିଁ ।
ତେବେ ଯଦି ତାହାକୁ ବୃତ୍ତିତ୍ ବସନ୍ତ ହୁଏ ତେବେ ତାହାର
ନାନାବିଧ କାରଣ ଥାଏ ଅର୍ଥାତ୍ (୧) ଟୀକା ନେଇଥିଲେ
ଯଦି ତାହା ସଫଳ ଅର୍ଥାତ୍ ଘା ହୋଇ ଟୀକା ପାତ ନଥାଏ ।
(୨) ବଲ୍ଲଭ ଟୀକା ନେଲେ ୫-୬ ବର୍ଷ ପରେ ଅତି ଅଳ୍ପ
ପୁଣି ଟୀକା ନେବାର ଅବଶ୍ୟକ ହୁଏ । କାରଣ ଅନେକ
ପ୍ରକାରରେ ପୁରୁଷେ ହେଲେ ଟୀକାର ଗୁଣ ନଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ;
ସତରଂ ଲୁଅଟୀକା ନେଇ ନଥିବାରୁ ବସନ୍ତ ହୋଇପାରେ ।
(୩) ଟୀକା ନେବାର ସ୍ଥାନ ଯଦି ଭଲ ଓ ଚଷ୍ଟକା ନଥାଏ
ତେବେ ସେହି ସ୍ଥାନରେ ଟୀକା ନେଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ବସନ୍ତ
ହୋଇପାରେ ।

ହରି—ବଲ୍ଲଭ ଟୀକାରେ ଯଦି ଏତେ ସ୍ଵଚ୍ଛତା ତେବେ ଲୋକମାନେ
ସମସ୍ତେ କାହିଁକି ତାହାକୁ ନେବାକୁ ଅଗ୍ରହ କରନ୍ତି ନାହିଁ ?

ଜାକ୍ସ—ସହରର ଲୋକମାନେ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତେ ବୁଝିଅଛନ୍ତି ଯେ ବସନ୍ତ
ରୋଗରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାର ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଉପାୟ ଟୀକା ନେବା

କିନ୍ତୁ ମୋଟସଲରେ ଏପରି ଅନେକ ଲୋକଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ନିଜାନ୍ତ୍ର ଅସିଷ୍ଟିତ ଓ ଟୀକାର କଥା ବୁଝି ନଥିବାରୁ ଏବଂ ନାନାବିଧ ଲୁପ୍ତସ୍ୱାସ୍ୱକ୍ଷ୍ମ ସ୍ୱକାରୁ ଟୀକା ଦିଅ ବ୍ୟକ୍ତି ଗ୍ରାମକୁ ଆସିଲେ ସେମାନେ ଉପସ୍ଥିତ ନ ହୋଇ ଲୁଚିବୁଲନ୍ତି ଓ ଅପଣା କୁଅମାନଙ୍କୁ ଲୁଚାଇ ରଖନ୍ତି । କେହି ଅନ୍ୟକୁ ପଚାଇ ଯାଆନ୍ତି । ଟୀକାଦାର ଗ୍ରାମରୁ ବଦଳି ହେଲେ କେବେ ଯାଇ ଘରକୁ ଫେରି ଆସନ୍ତି । ଏପରି ଲୋକମାନେ ଅପଣା ଦୋଷ ଓ ଅଜ୍ଞାନପଣରୁ ବସନ୍ତରୋଗ ଓ ତାହା ସଙ୍ଗେ ମୃତ୍ୟୁକୁ ଘରକୁ ଡାକ ଅଣନ୍ତି । ଆମ୍ଭ ତାଙ୍କୁରଖାନାରେ ଯେ ରଘୁଥ ମାଳୀ ଅଛି ତାକୁ ତାକୁଛି, ତାହା ମୁହଁରୁ ଶୁଣିବ ତାଙ୍କ ଗାଁଆରେ କପରି ଦୁର୍ଘଟଣା ଗତବର୍ଷ ଘଟିଥିଲା । ଟୀକା ନ ଦେଇ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଲୁଚାଇ ରଖିବାର ଫଳ କଣ ହେଲା ? ତାଙ୍କୁର ତନ୍ତୁ ରଘୁଥ ମାଳୀକୁ ଡକାଇଲେ ଏବଂ ସେ ଅସିଲରୁ ତାକୁ ପଚାରିଲେ “ହରେ ରଘୁଥ—ତମ ଗାଁରେ ସେ ଚଷା ପୁଅ କପରି ମଲା ? ତୁ ସେଦିନ ମୋତେ କହିଥିଲୁ ?”

ରଘୁଥ—ଅଜ୍ଞା, ତାହା ପୁଅକୁ ବସନ୍ତ ହୋଇଥିଲା ।

ତାଙ୍କୁର—ହଁ—କହିଯାଆ—କାହିଁକି ହେଲା ତୁ କଣ ଜାଣ ?

ରଘୁଥ—ଆମ ଗାଁର ଗୋବିନ୍ଦ ଭୂୟାଁ ଜଣେ ବଡ଼ ଚଷା । ଧାନ, ଟଙ୍କା କରଜ ଦିଏ; ତେଜାରଖା କରି ବେଶ ଦୁରଧାରସା ହେଜଗାର କରେ, ଧନାଲୋକ, ସେଥିପାଇଁ ସେ କାହାକୁ ମାନେ ନାହିଁ । ଗ୍ରାମର ଲୋକ ଅଧିକାଂଶ ତାହାର ଖାତକ, ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ତାହାକୁ ଖାତର ଓ ଭୟ କରନ୍ତି । ପ୍ରତିବର୍ଷ ଟୀକାଦାର ଗାଁକୁ ଆସେ,

ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଟୀକା ଦେଇଯାଏ । ଗୋବିନ୍ଦ ଭୃଷ୍ଟର
ଗୋଟିଏ ପୁଅ, ସେ ଟୀକାଦାର ଦେଖିଲେ ଭୟରେ କାନ୍ଦି
ପଳାଇ ଯାଏ । ବାପ ମା ତାହାର କାନିଶା ଦେଖି ତାକୁ
ଲୁଣ୍ଠିର ରଖନ୍ତି ଆଉ ଟୀକା ଦେଇ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ ।
ପରୁରଲେ କହନ୍ତି “ପୁଅ ତା ମାମୁଁ ଘରକୁ ଯାଇଛି”
ଇତ୍ୟାଦି । ଟୀକାବାଲା ପ୍ରାମରୁ ବିଦାୟ ହୋଇଗଲେ ପୁଅ
ଘରୁ ବାହାରେ । ଏପରି ହେଉଁ, ସେ ପିଲା ବଢ଼ିଗଲା;
ଟୀକା ଆଉ କେତେ ନେଲା ନାହିଁ । ଗତବର୍ଷ ଗାଁରେ
ବଡ଼ ବସନ୍ତ ଲାଗିଲା । ଟୀକାଦାରମାନେ ଆସି ସମସ୍ତଙ୍କୁ
ଟୀକା ଦେଇଗଲେ । ଟୀକା ନେଇ ନଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କ
ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକେ ମଲେ । କେହି ଅତି କଷ୍ଟରେ
ବଞ୍ଚିଲେ କିନ୍ତୁ ମୁହଁ ହାତ ଗୋଡ଼ ସବୁ ବରଜାବସା ପରି
ଦିଗିଲା । ଭୃଷ୍ଟପୁଅ ଟୀକା ଘେନି ନଥିବାରୁ ତାହାକୁ ବସନ୍ତ
ହେଲା । ଗାଁଆର କବରୀଜ କି ଲଲାଜ ପଡ଼ି ଦେଲା ଏବଂ
ବହୁକଷ୍ଟରେ ସେହି ଗୋଛାପୁଅ ବଞ୍ଚିଲା ସତ୍ୟ କିନ୍ତୁ ତାହାର
ଦୁଇଚକ୍ଷୁ ଅନ୍ଧ ହୋଇଗଲା ।

ତାଙ୍କର—ତାହାପରେ କଣ ହେଲା ? କଣ ସେ ପୁଅ ଆଜିଯାଏନ୍ତିଅଛି ?

ଉତ୍ତର—ନା—ଅଜ୍ଞା—ବାପ ମାଆତ ପୁଅର ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ହାୟ ?

କଲେ । ଅନ୍ଧ ପୁଅର ଦୁଃଖ ଦେଖି ଆଉ ସହ ପାରିଲେ
ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ଦେଖାଇଲେ, ସେ କହିଲେ “ବସନ୍ତ
ରୋଗରୁ ଆଶୁ ଦିପ୍ତୋଟି ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଇଛି, ତାହା ଆଉ
କେବେହେଁ ଭଲ ହେବନାହିଁ । ଭୁମ୍ପମାନଙ୍କ ନିଜ ଦୋଷରୁ
ଏପରି ହେଲା । ଭୁମ୍ପମାନେ ଜାଣି ଗାଁଆରେ ଯଦି ବସନ୍ତ

ଲଗିବ ତେବେ ସମସ୍ତେ ଟୀକା ନ ଦେଇଲେ ନିଶ୍ଚୟ ବସନ୍ତ ରୋଗ । ତେବେସୁଦ୍ଧା ଭୁମ୍ପେମାନେ ପୁଅକୁ ଟୀକା ଦେଲ-
ଚାହିଁ ବାହିଁକି ? ଭୂପତି କହିଲା—“ସେଇ ପିଲାଲୋକ
ଟୀକାଦିଆ କଥା ଶୁଣିଲେ କାନ୍ଦି ନୁହେଁ ଫଳାଏ” ? ତାକୁ
କହିଲେ “ସେ ସିନା ପିଲାଲୋକ ଥିଲା, ଭୁମ୍ପେର ଆଉ ପିଲା
ଥିଲନାହିଁ ? ଏବେ ତାହାର ଫଳ ଭୋଗକର ।”

ତାକୁର—ହଁ ଶେଷରେ କଣ ହେଲା ? କହିଯାଆ—

ରଘୁଅ—ଆଉ କଣହେବ ଅବଧାନ, ଦିନେ ପୁଅ ବାଡ଼ି ପୋଖରକୁ
ମୁହଁ ଥୋଇବାକୁ ଯାଉଥିଲା, ଅଳ୍ପଦୂର, ବାଟ ଦେଖି ପାରିଲା
ନାହିଁ, ଗୋଡ଼ ଖସିଯାଇ ଘାଟିରେ ପଡ଼ି ବୁଡ଼ିମଲା । ତେବେ-
ବେଳେ ବାପ ମାଆ କାନ୍ଦି ବୋବାଳି କରି କହିଲେ “ଗାଁର
ସେତେଲୋକ ଟୀକା ଦେଲେ କେହି ମଲେନାହିଁ, ଅମ ପୁଅ
ଟୀକା ନ ନେବାରୁ ସିନା ମଲା” !!

ତାକୁର—ଏ ଘଟଣା ଦେଖି ପ୍ରାମଦାସୀଙ୍କର କିଛି ଶିକ୍ଷା ହେଲା ନା ?

ରଘୁଅ—ହଁ—ସେହିଦିନ ସମସ୍ତେ ଜାଣିଲେ ଯେ ବସନ୍ତ ରୋଗରୁ ରକ୍ଷା
ପାଇବାକୁ ହେଲେ ଟୀକା ଦେନିବା ଏକମତ ଭୟାବୁ ।
ଏବେ ଟୀକାଦାର ଗାଁକୁ ଆସିଲେ ସମସ୍ତେ ହୁଅପିଲା ନେଇଆସି
ଭଜନ୍ତି ପଡ଼ନ୍ତି । ଆଉ ଚୈବିଆ ପଠାଇ ତାଙ୍କୁ ତାତିବାକୁ
ହୁଏନାହିଁ ।

ତାକୁର—ରଘୁଅ, ଏବେ ତୁ ଯାଆ, ତ କାମ କରିବୁ ।

ରଘୁଅ ଚାଲିଗଲାକୁ ତାକୁର ବାବୁ ହରି ବାବୁଙ୍କୁ କହିଲେ
“ଏବେ ଶୁଣିଲ ? ଟୀକା ନ ନେବାରୁ କପରି ଭୟାନକ ଫଳ ହୁଏ ।
ଛୁମ୍ପରେ ଯଦି ବସନ୍ତ ଲଗିଥିବ ତେବେ ଅଟୀକା ଦିଆ କମ୍ ପୁରୁଣା

ଟୀକାଦିଅ, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପୁଣି ଟୀକା ନେବାର ଅବଶ୍ୟକ । ଆଉ ନିଜ
ଘରେ କିମ୍ବା ଘରପାଖ ପଡ଼ୋଶୀଘରେ ଯଦି ସମସ୍ତେ ଟୀକା ନେଇଥିବେ
ତେବେ ସେ ଘରମାନଙ୍କରେ ସମସ୍ତ ସାନ ହୁଅମାନଙ୍କୁ ଟୀକା ଦେଇ
ପକାଇବା ଅବଶ୍ୟକ । ସାନ ହୁଅବୋଲି ଅଟକାଇ ରଖିବାରୁ
ସେମାନଙ୍କୁ ଆଗେ ବସନ୍ତ ଆକ୍ରମଣ କରେ ।

ଦ୍ଵିତୀୟ—କଣ, ସାନ ହୁଅମାନେ ପୁକା ଟୀକା ଦେଇବେ ?

ଡାକ୍ତର—ହଁ—ଆମ୍ଭେମାନେ ଛମାସିଆ ହୁଅଙ୍କୁ ପୁକା ଟୀକା ଦେଉଛି ।
ବିଶେଷତଃ ଘରେ ଜଣେ କେହି ଟୀକା ନେଇଥିଲେ ସେ
ଘରର କୌଣସି ସାନ ହୁଅଙ୍କୁ ବାଦ ଦେବାର ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

ତୃତୀୟ—ଏବେ ବସନ୍ତ ରୋଗରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାର ଉପାୟ କଣ ଅନୁଗ୍ରହ
କରି କହନ୍ତୁ ।

ଡାକ୍ତର—ରୋଗ ଧରିଲେ ଭଲ ଡାକ୍ତର ତାଙ୍କ ତାହାର ଚିକିତ୍ସା ଅତି-
ଶୀଘ୍ର କରିବା ଉଚିତ । ଯେପରି ବସନ୍ତ ନଦେବ ସେଥି
ସମ୍ବନ୍ଧରେ କେତୋଟି ବିଶେଷ ନିୟମ ଅଛି, ଅତି ସାବଧାନ
ହୋଇ ସେସମସ୍ତ ପାଳନ କରିବା ଅବଶ୍ୟକ । ସରକାରୀ
ବଡ଼ ଡାକ୍ତରମାନେ ପୁକା ସେ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଯେଉଁ ସବୁ ନିୟମ
ପ୍ରକାଶ କରି ଅଛନ୍ତି ତାହା ଜାଣି କାର୍ଯ୍ୟକଲେ ରକ୍ଷା ହୋଇ
ପାରିବ ।

ଦ୍ଵିତୀୟ—ତେବେ ସେହିସବୁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ କହନ୍ତୁ । ଆମ୍ଭେମାନେ ନୋଟ-
କରି ରଖିବା ।

ଡାକ୍ତର—ସରକାରୀ ସାଧାରଣ ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ ବିଭାଗର ଡିରେକ୍ଟର ସାହେବ
ବାହାଦୁର ଯେଉଁସବୁ ନିୟମାବଳୀ ପ୍ରକାଶ କରି ଅଛନ୍ତି ତାହା
ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସୁପ୍ରସିଦ୍ଧ ଡାକ୍ତରମାନେ ଯେଉଁ ସମସ୍ତ

ଉପଦେଶ ଦେଇଛନ୍ତି ତାହା ଏଠାରେ ସଂକ୍ଷେପରେ କହୁଅଛୁ ।

- (୧) ବସନ୍ତ ରୋଗୀକୁ ଗୋଟିଏ କୋଠାରେ ଏକାକୀ ରଖିବ, ଏବଂ ସେବା କରିବା ପାଇଁ କେବଳ ଜଣେ କିମ୍ବା ଦୁଇଜଣ ମାତ୍ର ସେ ଘରକୁ ଯିବା ଅସିବା କରି ପାରିବେ ।
- (୨) କାହାରିକୁ ସେ ରୋଗ ଧରିଲେ ଅବଳମ୍ବେ ସେ ଘରର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଟୀକା ନେବାର ଆବଶ୍ୟକ । ସଙ୍ଗେ ଟୀକା ନେଲେ ଘରର ଅନ୍ଧୁ କେହି ସେ ରୋଗରେ ଅନ୍ୟକୁ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ ।
- (୩) ରୋଗୀର ଲୁଗାପଟା ଓ ବସ୍ତୁ ଫୁଟାଇ ପାଣିରେ ଅଥବା ପରିଷ୍କାରକ ଔଷଧରେ (ଲେସନ ପାଣିରେ) ବହୁସଂଖ୍ୟା ବୁଡ଼ାଇ ତତ୍ପରେ ନିର୍ମଳ ଜଳରେ ଧୋଇ ଖରାରେ ଶୁଖାଇ ଦେବ ।
- (୪) ଜଣେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ଦେଲେକି ନିକଟସ୍ଥ ଥାନା ଅଥବା ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ ଲୋକ ପଠାଇ ଟୀକାଦାର ଡାକାଇ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଟୀକା ଦେବ ଓ ରୋଗୀର ଲୁଗାପଟା ଧୋଇବାକୁ ପରିଷ୍କାରକ ଔଷଧ ଅଣାଇବ ।
- (୫) ରୋଗ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲେ ସେହିଘରେ ଗନ୍ଧକ ଜ୍ୱାଳି ଶୋଧନ କରିବ । ଶୋଧନ କରିବାର ସହଜ ଉପାୟ—ଗୋରୁ ଗୋବରରେ ଗନ୍ଧକଗୁଣ୍ଡି ମିଶାଇ ଘସି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବ । ଯେପରି ପ୍ରତି ଘସି ଫଡ଼ାରେ ଅନ୍ତତଃ ଏକତୋଳା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗନ୍ଧକ ଗୁଣ୍ଡି ଥିବ । ଏହିପରି ଶବ୍ଦ କିମ୍ବା ଦୁଇଗଥ ଖଣ୍ଡ ଘସି ସେଘରେ କବାଟ ବନ୍ଦକରି ଜାଲିବ । ଅନ୍ଧୁ କେତେକ

ଡାକ୍ତରମାନଙ୍କ ମତରେ ଧୂସ, ଧୂଶା, ଗୁଳ୍ମଳ ବଞ୍ଚି ଜଳାଇ
ଶ୍ରେଣୀର ଘର ସବୁବେଳେ ସୁଗନ୍ଧଯୁକ୍ତ କରି ରଖିବ ।

(୬) ଟୀକା ନେବା ଦ୍ଵାରା ଯେ ଭୂମି ବସନ୍ତରୁ ରକ୍ଷା ପାଇ
ପାରିବ ଏକଥା ମନେ ରଖିବ । ପିଲାମାନଙ୍କୁ ବର୍ଷେଦେବା
ପୂର୍ବେ ସୁଦ୍ଧା ଟୀକା ଦିଆ ଯାଇପାରେ । ୧୪ ଜୁଲାଇ ୧୫
ବର୍ଷ ଦେଲେ ପୁଣି ଟୀକା ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ । ତାହାକଲେ
ସେମାନଙ୍କୁ କେବେହେଁ ବସନ୍ତ ଦେବନାହିଁ ।

(୭) ଯେତେବେଳେ ଗ୍ରାମରେ ବସନ୍ତ ଲାଗିଥିବ ତେତେବେଳେ
ଗ୍ରାମର ସମସ୍ତେ ଟୀକା ଘେନିଲେ ଶ୍ରେଣ ଅନୁମଣର ଅଶଙ୍କା
ଦୂରହୂତ ହୁଏ ।

(୮) ବସନ୍ତର ଘଅକୁ ନିମସ୍ତ ସିଝାଇ ତାହାର ପାଣିରେ
ଧୋଇବ । ଶେଣ୍ଠାର ପାଣି ଚଷ୍ଟରେ ପକାଇଲେ ଚଷ୍ଟ ନଷ୍ଟ
ଦେବାର ଭୟ ନଥାଏ ।

ଡାକ୍ତର—ଏହି ନିୟମ ଗୁଡ଼ିକ ଅତି ସୁନ୍ଦର ଓ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକୀୟ ; ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର
ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କର ଏହି ସମସ୍ତ ପ୍ରତିପାଳନ କରିବା
ଉଚିତ ।

ଦ୍ଵି—ଉଲ୍ଲକଥା—ଏହିସବୁ ନିୟମମାନ ଅମ୍ଭ ଗ୍ରାମରେ ପ୍ରଚାର କରି
ଦେଉଁ । ଏହି ଶ୍ରେଣ ଦେଖାଦେଲେ ଆଉ କି ବିଶେଷ ଉପାୟ
ଅବଲମ୍ବନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ, ଅନୁସୂଚ କରି କହନ୍ତୁ ।
ଶ୍ରେଣୀର ସେବା ସୁଶ୍ରୀ ଓ ଚିକିତ୍ସା କର୍ମ କରିବାକୁ ଦେବ ?

ଡାକ୍ତର—ଏ ଶ୍ରେଣ ଘରେ କାହାକୁ ଧରିଲେ ତାହାର ପ୍ରତି ବିଶେଷ
ସଜ୍ଜକରି ସେବା ସୁଶ୍ରୀ କରିବାକୁ ଦେବ । ତାହାର
ନିୟମ ଗୁଡ଼ିକ ସଂକ୍ଷେପରେ କହୁଅଛି ଶୁଣ ।

- (୧) ସ୍ନେହୀକୁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଓ ଅକାରିଆ ଘରେ ଶୁଆର ରଖିବ ।
ବଶୁକବାୟୁ ତଳାତଳର ଉପାୟ କରିବ ।
- (୨) ବାହାରର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଲୋକକୁ ସେ ଘରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ଦେବନାହିଁ । ଯେଉଁ ଲୋକର ପୂର୍ବେ ବସନ୍ତ ହୋଇଥିଲା କିମ୍ବା ସେହିବର୍ଷ ଟୀକା ନେଇଥିବ କେବଳ ସେହି ଲୋକ ଯାଇ ସ୍ନେହୀର ସେବା କରିବ ।
- (୩) ବାଙ୍କଲକ ଏସିଡ଼ ଓ ଧୂପ ଧୂଆଁ ପୋଡ଼ିଲେ ଅନେକ ଉପକାର ମିଳେ ।
- (୪) ବସନ୍ତ ସ୍ନେହୀର ଶଯ୍ୟା ଓ ପରିଧେୟ ବସ୍ତାଦି ପୋଡ଼ିଦେବା ଉଚିତ ନହୁଏ । ଶାର ଜଳରେ ସିକକରି ଶୁଖାଇବା ଉଚିତ । ସେଘରେ ଯେଉଁସବୁ କାଠର ଅସବାବ ପଡ଼ି ଥିବ ସେସବୁ ଗରମ ଜଳରେ ଘୋଡ଼ କରିବ ।
- (୫) ସେ ଛାତ୍ରରେ ବସନ୍ତ ଲାଗିଥିବ ସେ ଗ୍ରୀଷ୍ମକୁ ସିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।
- (୬) ନିମ୍ବପତ୍ର ପାରିଦେଇ ବଛଣା କରି ତାହା ଉପରେ ସ୍ନେହୀକୁ ଶୁଆଇଲେ ଓ ନିମ୍ବତଳ ନେଇ ବସ୍ତୁରେ ବସନ୍ତ ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର ଶୁଖିଯାଏ ।
- (୭) ବସନ୍ତ ପତ୍ର ଉଠିଲେ ବେଲକଣ୍ଡା ଦେଇ ପୁଲ ବାହାର କରିଦେବା ଅବଶ୍ୟକ । ସତ କନ୍ୟା ଘାଆ ଅଧିକ ହୋଇଥିଲେ ତାହା ଉପରେ ମଇଦା କିମ୍ବା ଅଗରୁଟ ଗୁଣ୍ଡି ଛୁସ୍ତଦେଲେ ଘାଆ ବଢ଼ି ପାରେ ନାହିଁ ।
- (୮) ଡାକ୍ତର ଖାନାରେ ବୁରସିକ ଏସିଡ଼ ମିଳେ, ତାହା ଘାଆ ମୁହଁରେ ଛୁସ୍ତଦେଲେ ଘାଆ ଶୀଘ୍ର ଶୁଖିଯାଏ ।
- (୯) ନଡ଼ିଆପାଣି ଦେହରେ ବୋଳିଦେଲେ, ଅଇଁଠା ଅଏଲ, ଗୁଣ୍ଡି ସରିନ, ଲଇମ ଲିନିମେଣ୍ଟ ଦେହରେ ମାଲିସ କଲେ ବସନ୍ତର ଦାଗ

ମିଳାଇ ଯାଏ । ଭୂପାଣି ଓ ନନ୍ଦିଆଳେ ସମରାଗରେ ଏକଟି
ଫିଣ୍ଡେ କରି ତାହାକୁ ଭଲ ଘାଣି ସେଥିରେ ଭୂଳା ଗଜାର
ବସନ୍ତ ଉପରେ ଲଗାଇଲେ ଦାଗ ରହେ ନାହିଁ ।

(୧୦) ବଲ୍ଲଭ ଭିକାରୀ ଅର୍ଥାତ୍ ହିରକା ପ୍ରତ୍ୟହ ଏକ କମ୍ପା ଦୁଇ
ଗୁମର ଖାଇଲେ ବସନ୍ତସେନ ଧରେନାହିଁ ବୋଲି କେତେକ
ଜାକ୍ରମାନେ କହୁ ଅଛନ୍ତି ।

ହରି—ଦେଶୀୟ କବରାଜମାନେ ଏ ରୋଗ ସମ୍ବନ୍ଧେ କି ଉପଦେଶ
ଦେଅନ୍ତୁ ?

ଜାକ୍ର—ଯେଉଁଠାରେ ଜାକ୍ର ମିଳନ୍ତି ନାହିଁ ସେଠାରେ କବରାଜ-
ମାନେ କେତେକ ପ୍ରକାର ଉପାୟ କରନ୍ତି ଚନ୍ଦ୍ର ଲେତେକ
ପ୍ରକାର କୁସଂସ୍କାର କଥା ମୋଫଗଲରେ ଶୁଣିଅଛୁ ; ଅର୍ଥାତ୍
ବସନ୍ତ ରୋଗ ଧରିଲେ ଲୋକମାନେ କହନ୍ତି “ତାକୁ
ଠାକୁରାଣୀ ଧରିଲାଣି, ତାହାର ଆଉ କୌଣସି ଉପାୟ କର
ନାହିଁ, ଠାକୁରାଣୀ ରାଗିଯିବେ ଓ ବରଷାସ୍ତ୍ର ସମସ୍ତେ
ମରିବେ” ଇତ୍ୟାଦି କଥା ଗୁଡ଼ିକ ନିତାନ୍ତ ଅସାର ଏବଂ
ଏପରି କରି ଅନେକ ଲୋକମାନେ ନଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି ।
କବରାଜମାନଙ୍କର ଦେଶୀୟ ଔଷଧରେ ସ୍ୱଳ୍ପ ଅନେକ
ଉପକାର ହୁଏ । ଯେଉଁସ୍ଥାନରେ କୌଣସି ଜାକ୍ର
ଔଷଧ ମିଳେନାହିଁ ସେହି ସ୍ଥାନରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ସହଜପ୍ରାପ୍ୟ
ଔଷଧ ବ୍ୟବହାର କଲେ ଯଥେଷ୍ଟ ଉପକାର ପାଇବାର
ସମ୍ଭାବନା ଅଛି । କାରଣ ଏହି ଔଷଧ ଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରସିଦ୍ଧ
କବରାଜମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଷ୍କୃତ ହୋଇଅଛି ।

(୧) ଧଣିଆ, ପଲତା ଓ ହରିଡ଼କ ସମାନ ଭାଗରେ ନେଇ ମୋଟ
୨ ଡୋଳା, ଅଧସେର ପାଣିରେ ହିଙ୍ଗାର ୪ ଛଟାକ ପାଣି ରଖିବ;

ଓ ତାକୁ ଛାଡ଼ି ଗରମ ଥାଉଁ । ସକାଳ ସନ୍ଧ୍ୟା ଖାଇଲେ ବସନ୍ତ ହୁଏ ନାହିଁ ।

- (୨) ଦୂରିତକାର ଘଟ ପୁରୁଷର ଦକ୍ଷିଣ ଓ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକର ବାମ ବାହୁରେ ଧାରଣ କଲେ ଏ ରୋଗ ଧରିବାର ଭୟ ନ ଥାଏ । କଣ୍ଠକାଶ ମୂଳ ସୁଦ୍ଧା ଏହିପରି ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।
- (୩) କଣ୍ଠକାଶ ରୋଗ-ଛାଲ ଚୁରିଅଣା ଓଜନ ଓ ୨୧ ଗୋଟା ଘୋଳମରିଚ ବାଟ ବସନ୍ତ ଲାଗିଥିବା ସମୟରେ ଥରେମାତ୍ର ଖାଇଲେ ବସନ୍ତର ଭୟ ନ ଥାଏ ।
- (୪) ନମ୍ବପତ୍ର, କଞ୍ଚାକଲବ ଓ ଚୁଡ଼ୁ ସ, ସମାନ ଭାଗରେ ନେଇ ଶୀତଳ ଜଳରେ ବାଟ ବନେମାତ୍ର ଖାଇଲେ ଆଉ ବସନ୍ତ ହୁଏ ନାହିଁ । ଏସବୁ ପଦାର୍ଥ କରି ଦେଖିବା ମନନହେଁ ।

ଦ୍ଵି—ବାବ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଚେଷ୍ଟା ଜାଣିବା ଅବଶ୍ୟକ ରୋଗୀକୁ କି ପଥ୍ୟ ଦିଆଯିବ ?

ତ୍ରାସ୍ତ୍ର—ମାଛ, ମଂସ, ରସୁଣ, ପିଆଜ, ଲଙ୍କା ପ୍ରଭୃତି ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଖାଇଲେ, ମଦ, ହାଣ୍ଡିଆ, ଚାଡ଼ା, ପ୍ରଭୃତି ନିଶାଦ୍ରବ୍ୟ, ଅଧିକ ଖାଦ୍ୟ, ଅମ୍ଳ ଅତ୍ୟଧିକ ଭୋଜନ ପାନ, କବାନିଦ୍ରା, ବୃଦ୍ଧି ଜାଗରଣ, ପରୁ ଓ ବାର୍ଷା ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ଏ ରୋଗ ଜନ୍ମିବାର କାରଣ ବୋଲି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଛି । ଯେତେବେଳେ ବସନ୍ତ ଗ୍ରାମରେ ଲାଗିଥିବ ତେତେବେଳେ ଏସବୁ ଆହାର କରିବ ନାହିଁ । ଆରୁରୁଟ, ବାଲିପାଣି, ପୋଟଳ, କଞ୍ଚା କଦଳୀ, ପୋଟଳପତ୍ର, ଭୃମୁର ପ୍ରଭୃତିର ଚରକାଣ ଓ ଗୁଆଦିଆ ଏ ସମୟରେ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଅଧିକ ଉପକାରୀ । ଦୁଷ୍ଟା ଲାଗିଲେ, ବାଲି ଓ ମସୃଣପାଣି, ଲେମ୍ବୁର ରସ, ମିଶ୍ରଣ ପାଣି ପ୍ରଭୃତି ଦେବ ।

ହରି—ତାକୁରବାରୁ, ଅପଣଙ୍କ ଅଶେଷ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଉଅଛୁ ।
ଏବେ ପାଣିବସନ୍ତ ଓ ମିଳମିଳା ବିଷୟ କିଛି କହିବା
ହେଉନୁ ।

ପାଣି ବସନ୍ତ ।

ତାକୁର—ପାଣି ବସନ୍ତ ନାମକ ବସନ୍ତ ରୋଗର ଏକ ସାଧାରଣ ଅଛି ।
ଯଦିଓ ଏହା ଗୋଟିଏ ସାମାନ୍ୟ ଷ୍ଟେଟିକ ଜାତୀୟତା ଓ
ବସନ୍ତ ପରି ଏଡ଼େ ପ୍ରବଳ ନୁହେଁ ତଥାପି କେବେ
ସଜାମକ ଆକାର ଧାରଣ କରେ ।

ପ୍ରଥମେ ସାମାନ୍ୟ ଜ୍ୱର ହୋଇ ଦ୍ୱିତୀୟ ଦିନରେ ବସ୍ତ, ମୁଣ୍ଡମଣ୍ଡଳ
ଓ ପିଠିରେ ସ୍ୱଳ୍ପ ବସନ୍ତ ବାହାରି ପଡ଼େ । ତୃତୀୟ ଓ ଚତୁର୍ଥ
ଦିନରେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ, କିନ୍ତୁ ପ୍ରାୟ କେବେହେଁ ଯାହାର
ପୂଜା ଜନ୍ମେ ନାହିଁ । * କିମ୍ବା ୭ ଦିନ ପରେ ଆୟେ ଶୁଖିଯାଏ ଓ
ତାହାପରେ ବସନ୍ତ ପରି ଶରୀରରେ କୌଣସି ଦାଗ ରହେନାହିଁ ।
ଏହି ପୀଡ଼ା ଜୀବନରେ ପ୍ରାୟ କେବଳ ଥରେମାତ୍ର ହୋଇଥାଏ ।
ଏହି ପୀଡ଼ା ହୋଇ ଯଦି ତାହାପରେ ଜ୍ୱର, ମୁଣ୍ଡବିନ୍ଦା ଓ କାଶ ପ୍ରଭୃତି
ଲକ୍ଷଣ ଦେଖା ନ ଯାଏ ତେବେ ଚିକିତ୍ସାର କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ
ନାହିଁ । ସିର୍କି ଜଳରେ ମିଶାଇ କେବେ ପୋଛୁଦେବ ଓ ପୀଡ଼ା ସୁସ୍ଥ
ନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରୋଗୀକୁ ଗୁଡ଼ ଗଛରେ ରଖିବା ଉଚିତ ।
ଏ ରୋଗ ସଜାମକ ଥିବାରୁ ସାନଛୁଆମାନଙ୍କୁ ରୋଗୀ ନିକଟକୁ କିମ୍ବା
ତାହାପରେ ପଶିବାକୁ ଦେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ପଥ୍ୟ ସଜାଗ ସାଗୁ,
ଆରୁଚି, ଭୃତମଣ୍ଡ ଓ ଦୁଧ ଦିଆ ଯାଇପାରେ । ଏ ରୋଗରେ ମସ୍ତକ
ଓ ମାଂସ ହାର ନଷ୍ଟିକ ଅଟେ । ରୋଗ ଉପଶମ ହେଲେ ରୋଗୀ

ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇପଡ଼େ । ସେଥିଲାଗି ବଳକାରକ ପଥ୍ୟ,
କୁରନାଇନ ଓ କଡ଼ଲିଭର ଅଏଲ ବିଶେଷ ଉପକାରୀ । ଅଶ୍ରେଣୀ
ଲାଭର ପରେ ବହୁଦିନ ଉଷ୍ଣଜଳରେ ସ୍ନାନ କରିବା ବିଧେୟ ।

ମିଳମିଳା ।

ଏଶ୍ରେଣ ସୁଦ୍ଧା ବସନ୍ତ ଶ୍ରେଣପରି ସଜାମକ । ସାଧାରଣତଃ
କାଲ୍ୟାବସ୍ଥାରେ ଅଧିକ ହେବାର ଦେଖାଯାଏ । ଘରର ଜଣେ କୁଅକୁ
ଧରିଲେ ପ୍ରାୟ ଅଭିଷନ୍ କୁଅକୁ ଯାଇଯାଏ । ପାଣି ବସନ୍ତ ପରି
ଜୀବନରେ କେବଳ ଥରେମାତ୍ର ହେବାର ଦେଖା ଯାଇଅଛି । ରକ୍ତ
ବିଷାକୁ ହୋଇ ଏ ଶ୍ରେଣ ଜନ୍ମେ । ପୀଡ଼ାର ପ୍ରଥମାବସ୍ଥାରେ ସର୍ବ,
ନାକବାଟେ ଜଳପଡ଼ିବା, ଘନ ଛକ, କାଶ, ଚର୍ମ ଆଉଁସ୍ ଓ ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ
ଓ କେବେ ଚର୍ମର ପତା ଫୁଲିଯାଇ ଅଲୋକ ଅସହ୍ୟ ହୁଏ । ଗଳାର
ସ୍ୱର ଉଠି ଯାଏ ଏବଂ ଚର୍ମପରେ ଜ୍ୱର ଆସେ । ଜ୍ୱର ହେବାର ଚତୁର୍ଥ
ଦିନରେ ଅଳ୍ପ ଲାଲ ବର୍ଣ୍ଣର ମସୃଣ୍ଡପରି ଯୁକ୍ତ ବ୍ରଣ, ମୁହଁ, କପାଳ,
ବେକ ଓ ଚର୍ମପରେ ବସ ଓ ହସ୍ତ ପଦାଦିରେ ପ୍ରକାଶ ପାଏ । ବ୍ରଣ
ବାହାର ଗଲେ ପ୍ରାୟ ୩୪ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଜ୍ୱର ଉଡ଼ିଯାଏ । ଯଦି
ଉଦରମୟ ଝାଡ଼ା, ନିଉମୋନିଆ, ବ୍ରୁକାଇଟସ ହେବ କେବେ ଏ ଶ୍ରେଣ
କଠିନ ବୋଲି ଜ୍ଞାନ କରିବାକୁ ହେବ ଓ ତାକୁରକ୍ଷ ପରମର୍ଶ ପ୍ରଦତ୍ତ
କରିବ । କୋଷ୍ଠବଦ୍ଧ ଥିଲେ ଯଥାମ ଜଡ଼ାତେଲ ଖୁଆଇବ । ରୋଗୀକୁ
କେବେହେଁ ଶୀତଳ ବାୟୁ ବ୍ୟା ଅଲୋକ ଲଗାଇ ଦେବନାହିଁ ।
ମସ୍ତକ, ମାଂସ ଏ ଶ୍ରେଣରେ ଖାଇବା ନିଷିଦ୍ଧ ଅଟେ କିନ୍ତୁ ଯଦି
ନିଉମୋନିଆ ହେବ ଓ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁର୍ବଳ ହେଲେ ଦୁଗ୍ଧ ଓ ମାଂସର କ୍ୱାଥ
ଅବଶ୍ୟକ ହେବ ଆଉ ଯଦି ଉଦରମୟ ଥିବ, କିଛି ଭୁନାଣି ଦୁଧର

ସହିତ ମିଶାଇ ଦେଲେ ଉପକାର ହେବ । ସ୍ନେହ ମୁକୁତ ହେଲା
ଉତ୍ତରୁ ବହୁଦିନ କଢ଼ିଲିବର ଅଏଲ ଖୁଆଇଲେ ସ୍ନେହୀ ଶୀଘ୍ର
ସକଳ ହୋଇ ଉଠେ । ପଥ୍ୟରୂପେ କେବଳ ସାଗୁ, ବାଲି ଓ
ଅରୁଗୁଣ୍ଡ ଦିଆଯାଇ ଯାଉ ।

ଜାଳୁର—ଏବେ ତ ଭୁମ୍ବେମାନେ ସବୁ ଖୁଣ୍ଟିଲି ଅଉ କିଛି ଜାଣିବାର
ଅଛି ତ ଏତେବେଳେ କୁହ । ନଭୁବା ଘରକୁ ଯାଇ
ଏସବୁ ବିଷୟ ଗ୍ରାମରେ ଅଲୋଚନା କରି ଗ୍ରାମବାସୀମାନଙ୍କ
ସାବଧାନ କରିଦେବ ।

Printed by B. Rath,
PRAJATANTRA PRESS,
BALASORE
1927.
